

AEQUITAS

INTERNETOVÝ ČTVRTLETNÍK NEJVYŠŠÍHO SOUDU

František Ištváněk:

„Vždy mne rozčilovalo, když si justice hypertrofií požadavku transparentnosti při určování zákonného soudce sama připouštěla, že záleží na tom, který soudce bude věc soudit...“

Závěrečná rezoluce brněnského Kolokvia Sítě předsedů nejvyšších soudů EU.

Předseda trestního kolegia Nejvyššího soudu František Púry navštívil společně s předsedy senátů Jiřím Říhou a Tomášem Durdíkem významné soudní instituce v New Yorku.

Libuše Habadová, Marcela Tomšíková:

Dozorčí „superúřednice“ kolegií Nejvyššího soudu musejí vědět vždy o všem, co se na jejich kolegiu děje.

Nejvyšší soud si připomíná 30 let své novodobé existence.

ÚVODNÍ SLOVO PŘEDSEDY NEJVYŠŠÍHO SOUDU

Akcelerovali jsme. V ustáleném rychlém pracovním tempu jsme zvláště v poslední čtvrtině roku ještě pořádně přidali plyn. A na všech frontách to bylo vidět. Jsem nesmírně potěšen, že Nejvyšší soud a kvalitní práce naprosté většiny soudců a zaměstnanců soudu je na veřejnosti denně vidět.

Tak například: Úspěšně jsme zvládli pořádání říjnového Kolokvia Sítě předsedů nejvyšších soudů EU, které se tak stalo nejdůležitější justiční akcí roku, organizovanou u příležitosti českého předsednictví v Radě EU. U příležitosti takto významné mezinárodní akce jsme zároveň slavnostně otevřeli zrekonstruovaný velký jednací sál, který jsme pojmenovali po jedné z nejznámějších osobností dějin Nejvyššího soudu Sál Františka Vážného. Není to jen „největší místnost“ na jedné z chodeb budovy Nejvyššího soudu, ale vlastně úplně samostatná budova vestavěná už v roce 1986 do dvora, se všemi neduhy, které tehdejší socialistické stavebnictví s sebou přinášelo. Rekonstrukce nebyla jednoduchá.

To, že má práce u Nejvyššího soudu svoji perspektivu, se mj. zřetelně ukázalo, když se nejprve při dubnovém jmenování na Pražském hradě symbolicky do taláru nově obléklo hned šest našich bývalých asistentů, v prosinci prezident

Miloš Zeman jmenoval do funkce soudců další tři bývalé asistenty či asistentky soudců Nejvyššího soudu. Kdo ví, třeba se někdy v budoucnu na Nejvyšší soud vrátí v nové soudcovské roli, teď jsou ale na samotném počátku kariéry.

Téměř pokaždé je konec roku naopak spojen s odchody některých našich soudců. Tentokrát bude odcházet jeden z nejdéle sloužících, kteří zde nastoupili už v prvním roce novodobé existence naší instituce, předseda senátu civilního kolegia Zdeněk Des. Děkuji mu za 30 let jeho úctyhodné práce pro Nejvyšší soud a jsem rád, že i nadále, přestože v souvislosti s věkem mu funkce soudce zaniká, zde zůstane jako asistent své současné kolegyně ze senátu, soudkyně Kateřiny Hornochové. O něco kratší dobu, od roku 2004, je naším soudcem a předsedou senátu civilního kolegia Nejvyššího soudu František Ištváněk. Nezapomenutelný přínos Františka Ištvánka pro tento soud není jen v jeho soudní rozhodovací činnosti, ale také v tom, že přibližně deset let vedl občanskoprávní a obchodní kolegium jako jeho předseda, úctyhodných 15 let předsedal velkému senátu civilního kolegia. Tady je vedle upřímného poděkování na místě snad i poklona! – Tu si ostatně zaslouží i „ikona“ tuzemské soudní personalistiky Hana Pazderová. Také, k mé lítosti, odchází s přelomem roku na odpočinek. Už před 30 lety pomáhala mému předchůdci Otakarovi Motejlovi budovat nynější Nejvyšší soud po personální stránce doslova na zelené louce. Ostatně, její příběh, neodmyslitelně spjatý s novodobou historií Nejvyššího soudu, jste mohli zaznamenat v AEQUITAS č. 3/2021.

Myslím si, že můžeme být na to, co jsme v roce 2022 vykonali, právem hrdi. Příští rok se chystáme rekapitulovat rovnou celých 30 let od okamžiku, kdy se Nejvyšší soud v roce 1993, jako nástupce někdejšího federálního Nejvyššího soudu ČSFR, po letech vrátil do Brna. A já slibuji, že našim předchůdcům se ve všem tom dobrém, co vykonali, chystáme i v roce 2023 přinejmenším vyrovnat!

Váš Petr Angyalossy
Předseda Nejvyššího soudu

PO 31. PROSINCI 2022 ZANIKNE FUNKCE SOUDCE PŘEDSEDŮM SENÁTŮ OBČANSKOPRÁVNÍHO A OBCHODNÍHO KOLEGIA NEJVYŠŠÍHO SOUDU JUDR. ZDEŇKU DESOVI A JUDR. FRANTIŠKU IŠTVÁNKOVI

Zákon o sodech a soudcích určuje jednoznačně, že soudcovská funkce mj. zaniká s věkem 70 let, konkrétně po 31. prosinci roku, kdy soudce nebo soudkyně oslavil či oslavila sedmdesátiny. A tak se civilní kolegium Nejvyššího soudu pomyslně loučí s předsedou senátu JUDr. Zdeňkem Desem, který také patří mezi naše služebně nejstarší soudce. Na Nejvyšší soud přišel už v roce 1993, v prvním roce jeho existence. Je to ale loučení-neloučení, protože Zdeněk Des zůstane u Nejvyššího soudu i po Novém roce, a to nově na pozici asistenta soudkyně JUDr. Kateřiny Hornochové.

JUDr. Zdeněk Des, soudcem Nejvyššího soudu se stal už v roce 1993.

JUDr. Zdeněk Des se soudci „svého senátu“: Zleva JUDr. Ing. Pavel Horák, Ph.D., JUDr. Kateřina Hornochová.

JUDr. Zdeněk Des (*1952)

- Vystudoval Právnickou fakultu Univerzity J. E. Purkyně – dnešní Masarykovy univerzity.
- Začínal jako právník n. p. Pozemní stavby.
- V letech 1980 až 1991 působil jako státní arbitř.
- V roce 1992 se stal soudcem a předsedou Krajského obchodního soudu v Brně.
- Soudcem Nejvyššího soudu se stal už v roce 1993.

JUDr. František Ištváněk, dlouholetý předseda občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu a také velkého senátu tohoto civilního kolegia, který mohl být ze zákona soudcem ještě celý další kalendářní rok, sám zažádal o odchod spojený se zánikem funkce. Na léta strávená u Nejvyššího soudu pak vzpomíná v rozhovoru, který čtvrtletníku AEQUITAS poskytl na následujících stranách.

ROZHOVOR

FRANTIŠEK IŠTVÁNEK

*DLOUHOLETÝ PŘESED A OBČANSKOPRÁVNÍHO
A OBCHODNÍHO KOLEGIA NEJVYŠŠÍHO SOUDU.*

„Vždy mne rozčilovalo, když si justice hypertrofií požadavku transparentnosti při určování zákonného soudce sama připouštěla, že záleží na tom, který soudce bude věc soudit, to by přeci vůbec nemělo být!“

JUDr. František Ištváněk

- Vystudoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze.
- Soudcem byl jmenován v roce 1979, prvním jeho působištěm byl Obvodní soud pro Prahu 5.
- V roce 1984 se stal soudcem Obvodního soudu pro Prahu 10 a zároveň jeho místopředsedou.
- Od roku 1988 byl soudcem Městského soudu v Praze, v roce 2002 byl jmenován jeho místopředsedou.
- Soudcem Nejvyššího soudu je JUDr. František Ištváněk od roku 2004.
- Od roku 2005 až do konce roku 2015 předsedal občanskoprávnímu, později sloučenému občanskoprávnímu a obchodnímu kolegiu Nejvyššího soudu.
- V letech 2006 až 2021 byl předsedou velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu.
- Na vlastní žádost od Nejvyššího soudu odchází k 31. 12. 2022 ve věku 69 let.

Společná fotografie předsedů kolegií, vlevo tehdejší předseda trestního kolegia Stanislav Rizman (2006).

Vážený pane doktore, ve spojení s Vaší rozhodovací činností u Nejvyššího soudu se mj. velmi často vzpomíná na rozhodnutí z března 2009, kdy Váš senát definitivně potvrdil, že ve vlastnictví státu zůstane Katedrála sv. Víta na pražských Hradčanech. Nárokovala si ji přitom katolická církev. Vy osobně tehdejší rozhodnutí považujete za jedno z řady „těch jednoznačných“, kde nastíněný právní problém nebyl nijak složitý anebo to naopak z právního hlediska bylo složité rozhodování?

Už v té otázce je naznačeno nedorozumění, které opanovalo tehdejší mediální reflexi rozhodnutí Nejvyššího soudu. Ten neměl, a ani nemohl mít, kompetenci rozhodovat o tom, zda katedrála a soubor dalších nemovitostí tvořících významnou část Pražského hradu, zůstane ve vlastnictví státu či zda patří katolické církvi. Předmětem sporu byl žalobní požadavek církve, aby bylo určeno, tedy potvrzeno, že tyto nemovitosti náležejí církvi. Přitom žaloba sama tvrdila, že stát tyto nemovitosti v padesátých letech 20. století církvi vzal. Šlo tu tak o dělbu moci, o otázku, zda soudy mohou bez zákonného zmocnění měnit vlastnické vztahy. A dobové vnímání, dodnes podstatně nepřekonané, vycházelo z toho, že takové změny nejsou bez restitučního zákona možné. Ostatně i ohledně církevního majetku se takový princip pozdějším přijetím zákona o církevních restitucích prosadil. Z tohoto úhlu pohledu

pro mne osobně dotazované rozhodování nepředstavovalo složitý právní problém. Ten snad byl zajímavý jen potud, že stát zjevně legislativně s dořešením církevních restitucí dost otálel, ale to nemohl řešit Nejvyšší soud jako vrcholný orgán civilního soudnictví, k tomu mohl říci své jedině Ústavní soud. A také tak později, byť ne ve vztahu ke katedrále, učinil. Také se hodí podotknout, že před naším rozhodováním ten akt, kterým se Pražský hrad stal v roce 1956 majetkem všeho lidu, jak to eufemisticky totalitní stát vyjádřil, nebyl Ústavním soudem jeho rozhodnutím k ústavní stížnosti, navzdory jeho napadení, dotčen.

Přínejmenším rozhodnutí ve věci svatovítské katedrály budilo řadu emocí a Váš senát byl jistě po určitou dobu centrem mediálního zájmu. Jak jste to vnímal jako soudce?

No, musím přiznat, že právě způsob medializace rozhodnutí mne tehdy dost zaskočil. Pan kardinál Miloslav Vlk pronesl výrok, že „chrám nám vzal komunistá“, Lidové noviny se ptaly, zda na Nejvyšším soudě nemají lepšího soudce... Pokusil jsem se o věcnou reakci. Dodnes nevím, proč jí tehdejší místopředseda soudu v médiích utlumil. Ostatně šlo o jediný případ, kdy jsem zaznamenal, že by měl na cokoliv ohledně justice skutečný vliv. S odstupem doby silně vnímám, že z hlediska mediálního ohlasu a simplifikace nebylo šťastné, že o takových politicky citlivých

věcech rozhodovali i soudci, kteří vzhledem ke svému zařazení do doby, podleli kariernímu tlaku a byli, byť vzhledem k celoživotnímu působení epizodně, součástí komunistické nomenklatury. To jsem subjektivně pociťoval vždy. A když teď končím, vidím v tom kladný moment. – Totiž, že zanedlouho nebude možné českou justici pro působení mé generace z tohoto důvodu napadat.

Vy sám ze svého působení v taláru vzpomínáte na jaká další rozhodnutí?

Talár jsem si prvně oblékl v roce 1979 a vzpomínám hned na prvé. Ve skutkově složitě několik let projednávané věci dětmi vykradeného sklepa jsem musel vydat dvě opravná usnesení, tehdy jsem koncepty psal rukou a dodnes mám z té doby patrně otlaky prstů. Rozváděl jsem také, přes odpor protistrany, manželství dosud jediného československého kosmonauta... . Ale vážně, za ta léta u Nejvyššího soudu jsem podepsán nejméně pod dvěma a půl tisíci rozhodnutími a je mi těžko zdůrazňovat některá, ať již z působení v exekuční, restituční či nynější náhradové agendě.

Asi bych odkázal na ta, která naplňovala úlohu Nejvyššího soudu, to je sjednocovat judikaturu, zejména tím, že to dotáhla až na publikaci ve Sbírce rozhodnutí a stanovisek. Sám jsem měl největší uspokojení, pokud vyjadřovala nějaký obecně platný požadavek na obdobné rozhodování soudů v obdobných věcech s návodným procesním přesahem a v zájmu toho, aby si české soudy byly vědomy, že jejich rozhodování má materiální základ.

Do jaké míry Vám vadí novinářské zkratky, anebo když se k rozhodnutím na stránkách novin vyjadřují laici, například politici, bez znalosti práva a často i bez povědomí o konkrétních podstatných důkazech ve spisech? Co s tím může soudce dělat?

Jsem hluboce vděčen osudu za demokratickou zkušenost. V dnešních zbesilých informačních poměrech nelze při referování o výsledcích justice vyčítat zkratky, a tím spíše ne jiná, než odborná, vyjadřování se k nim. I ta přibližují justici k reálným poměrům a jsou pro soudce zpětným zdrojem poznání reality. Soudce by asi měl v příštím podobném případě věnovat při uvádění důvodů svého rozhodnutí pozornost kritice jeho předcházejícího odůvodnění,

V popředí při zasedání pléna Nejvyššího soudu (2016).

Vedení Nejvyššího soudu veřejně před soudci a zaměstnanci poděkovalo Františku Ištvánkovi (a v pozadí stojícímu Zdeňku Desoňovi) v rámci hodnotící roční poradý 13. prosince 2022.

dojde-li k němu. Stále přeci platí, že rozhodnutí píše především pro účastníky, a to i pro všechny příští, a nikoliv pro nadřizené soudy nebo pro odborníky. Soudce je zvyklý na konflikty, vždyť se cizími konflikty živí. Ale když jich bude méně, je to i pro něj dobré. A hlavně se nesmí stát jeho vlastními. Takže k otázce doporučuji být nad věcí.

U Nejvyššího soudu jste od roku 2004, už v roce 2005 jste se stal předsedou občanskoprávního kolegia, později společného občanskoprávního a obchodního kolegia. Ve funkci jste byl až do 31. prosince 2015, tedy přes deset let. Jak na ni vzpomínáte? Jakou část pracovní doby Vám činnosti spojené s funkcí vysokého soudního funkcionáře běžně zabíraly?

Na bilanční otázku, v níž je popsáno mé působení u Nejvyššího soudu, rád vyjádřím své díky tehdejší předsedkyni Nejvyššího soudu, že mne na něj jako tehdejšího místopředsedu pražského soudu, s působením na obchodním úseku, pozvala a záhy nabídla funkci, s níž jsem si spojoval svoji představu, že mi umožní co možno nejpestřeji poznat úplnou agendu civilního kolegia. Musel jsem se srovnávat s výraznými osobnostmi, hegemony tehdejšího civilního soudnictví a měl jsem hendikep krátké dovolací praxe. Tento smysl přijetí funkce se zcela naplnil. V rovině organizační byla má úloha v předsednictví kolegia, záhy rozšířeného i na obchodní agendu, nelehká. Personální hierarchie již byla nastavena, základní pravidla fungování kolegia založena. Paní předsedkyně Iva Brožová se netěšila respektu podstatné části kolegia, těsně před mým

příchodem proběhla rebelie soudcovské rady, a pak po pár letech byla atmosféra v době jejího deklarovane protiústavního odvolání z funkce, a nástupu nově jmenovaného dalšího místopředsedy, doslova výbušná. Část soudců projevovala snahu usnášet prostřednictvím kolegia svůj zájem na podpoře místopředsedy soudu. A hlavně neustále rostl nápad nových věcí. Z minulosti tu přitom byly početné, a někdy i svou délkou třaskavé, nedodělky. Do toho se nechtělo přijít mnohým kandidátům z nižší justice, například z Prahy po léta nepřišel vůbec nikdo.

Kolegium přitom bylo tradičně, a ze své podstaty, velice emancipované. Zvolil jsem konzervativní metodu jeho řízení, snažil jsem se dosáhnout v kolegiu vnitřního konsensu. Z toho jsem měl problémy, jak ve vztahu k předsedkyni soudu, tak i vůči soudcům, kteří chtěli prosazovat své představy. Přesto jsem si nikdy nemyslel, že by kolegium bylo nefunkční, svoji základní úlohu sjednocovat judikaturu podle mého názoru zdárně plnilo.

Po roce 2010 přišlo zklidnění, přišli noví soudci a ve spolupráci s tehdejšími legislativními náměstky ministra spravedlnosti Františkem Korbelem jsme se prostřednictvím řady konferencí dialogem s autory podíleli na finalizaci nového civilního kodexu. Tím vznikly podmínky pro, podle mého názoru úspěšnou, recepci nového civilního a obchodního práva do justiční praxe.

Také množství nedodělků již přestalo být tak tíživé. Zásadní zlom pro dnešní skvělý stav nastal po nástupu nového předsedy soudu Pavla Šámala, s nímž jsem ještě nějakou dobu ve funkci působil. Jemu se podařilo v podmínkách klesajícího nápadu nových věcí zajistit potřebný počet asistentkých míst.

Z toho plyne odpověď na druhou část otázky. Snažil jsem se, tak jako v době působení u soudů nižších instancí, já ostatně vždy střídal ryze soudcovské působení s funkcionářským, souzení nezanedbávat s minimální úlevou, ona vlastně ani nebyla dobře možná.

Ve výsledku raději vzpomínám na ona nefunkcionářská působení, protože ve funkcích vždy žel zůstávalo souzení na druhém místě, za potřebou neustále řešit různé krizové stavy či běžné svízele plynoucí z odpovědnosti za chod organizovaného úseku. Ztráta adrenalinových situací mne nakonec vzhledem k přibývajícimu věku nijak nemrzela a těšil jsem se na vedení kolegia ctěným přítelem Vladimírem Kůrkou, který se na Nejvyšší soud vracel z Ústavního soudu.

Ještě jako předseda kolegia jsem koncentroval a stabilně usadil do rozvrhu práce agendu odpovědnosti za škodu způsobenou veřejnou mocí. Ta proběhla jako lavina českou justicí a dodnes některé její složky zaplavuje. Sám jsem se do té agendy usadil, na to jsem měl organizační oprávnění, a už u toho zůstal, nyní jako

spokojený soudce. Ale ta agenda je pořád nejpočetnější a stále přináší potíže s organizačním zakotvením. Alespoň, že je dnes oproti výchozímu stavu relativně judikatorně uspořádaná.

Změnily se za těch zmíněných 10 let požadavky, ať už nejužšího vedení soudu či soudců samotných, na výkon funkce předsedy kolegia?

Nemyslím, že by se výrazně změnila požadavky na výkon funkce předsedy kolegia za oněch deset let. Mohu-li nahlížet a hodnotit, ani potom, za působení Vladimíra Kůrky či Jana Eliáše. Obecně je žádoucí, aby funkci zastával soudce s respektem, kterého je ve vnitřním justičním životě vidět. Zda jsem to byl i já, to se neodvážím hodnotit. Specificky, ve vztahu k té funkci, pak je nutné vycházet z toho, že kolegium je velmi autonomní orgán s výraznými i nepsanými kompetencemi. Vždyť ta instituce jsou právě všichni ti neprůměrní soudci, s mimořádným postavením, což platí i ve vztahu ke správě soudu. Jeho předseda se musí neustále vyrovnávat s tím, že je jaksi přeneseným představitelem správy soudu a prvním reprezentantem soudcovského tělesa, neustále balancuje mezi často nejednotným tlakem soudců a nejužšího vedení soudu, jak to nazýváte. Když to neustojí a vychýlí se, těžce na to doplácí. Ta funkce je v justici zcela výjimečná a jsem vděčen

osudu, a ovšem i předsedkyni Ivě Brožové, že jsem si ji mohl zkusit. Omlouvám se všem, kterým jsem jejím výkonem způsobil nějaký přetrvávající šrám, nechtěl jsem to. A přes své těžkosti z doby působení paní předsedkyně, musím vyjádřit, že jsem ani u ní zly úmysl nikdy nepozoroval a že by jí celá česká justice, ve vnějším výsledku, měla být vděčná za úroveň své nezávislosti.

Co se Vám, podle Vašeho vlastního mínění či pocitů, na práci civilního úseku soudu podařilo z pozice předsedy kolegia změnit k lepšímu?

Možná že nic, takové hodnocení náleží ostatním, je-li toho vůbec zapotřebí. Už jsem naznačil, že z mého uspokojeného pohledu kolegium své funkce plnilo, všichni se na tom svým způsobem podíleli. Pak mne pan předseda Pavel Šámal, po vyhodnocení ankety mezi soudci, když mé působení v důsledku legislativní změny muselo skončit, velmi nemile překvapil. Tehdy při hledání nového předsedy kolegia pravil, že „kolegium je v rozkladu“. Myslím, že nikdy nebylo a není. Nemůže být, to by museli být v rozkladu právě jeho soudci. Jenom je prostě určitý rozdíl mezi civilními a trestními soudci, tak je to všude v justici. Snad přeci jen, za mého působení ve vedení soudu přibyla, k mému upozornění, na průčelí budovy evropská vlajka.

Společenské povinnosti předsedy kolegia spolu s bývalou předsedkyní Nejvyššího soudu Ivou Brožovou, bývalým místopředsedou Romanem Fialou a předsedou senátu trestního kolegia Františkem Hrabcem (zcela nalevo).

Zmíníte nějaké zásadní stanovisko, na které jste za kolegium „zvláště pyšný“?

Právě mimoprocesní sjednocovací činnost je z nejdůležitějších sjednocovacích funkcí kolegia. Vyžaduje však práci soudců jaksí navíc a taková jejich práce je při kontroverzi nástrojů velice nevděčná. Vždy mi šlo o to, aby kolegium mělo sjednocovací výsledky. Sama kvalitní diskuse jednotě rozhodování bez institucionálního výstupu nepřidá. To platí pro schvalování vybraných rozhodnutí k uveřejnění ve Sbírce rozhodnutí a stanovisek. Já ten proces pokládám za velice důležitý nejen proto, že se všichni soudci kolegia jednou za měsíc sejdou v bílých košilích a kravatách, ale proto, že si udržují alespoň nějaký přehled o práci ostatních a že to poznání klade na každého, i když je na samotném jednání kolegia neaktivní, požadavek na určitou kvalitu individuálního a senátního rozhodování. Zvláště to pak platí pro tvorbu a projednávání návrhů stanovisek, u nichž je sice širší prostor pro obecnější a zároveň abstraktnější právní práci, ale zároveň jejich zpracovatelé musí čelit mnohdy konzervativnímu odporu oponentů. To platí i pro zadavatele úkolu, tedy předsedu kolegia. Proto jsem pyšný na všechna stanoviska přijatá k mé iniciativě, zvláště je asi třeba zmínit problematiku bankovních poplatků. Mimořádný vztah mám ke stanovisku v otázkách náhrady za nepřiměřenou délku

řízení, tam jsem měl i autorský podíl, i když šlo o dost kolektivní výstup. Vytvořilo to dobrou hráz proti předpokládané lavině sporů.

Co se Vám naopak prosadit nepodařilo a mrzelo Vás to?

No, nepodařilo se mi stát se nejchytřejším a neváženějším českým civilním soudcem, jak jsem od té funkce s nadsázkou a naprostou sebeironií očekával. To mi fakt nevádí. Přeci jen si vzpomínám, nepodařilo se mi prosadit, aby byla veškerá rozhodnutí velkého senátu kolegia, bez ohledu na oponenturu, třeba i většinou, uveřejňována ve Sbírce. To kolegium pochopitelně nechtělo. Když však jinak fungovalo, nebylo důvodu se při nezdaru vlastních představ z toho hroutit. Co bych mohl pokládat za nezdar, je mé legislativní působení nad rámec kolegia. Dlouhá léta, již od působení pana ministra Karla Čermáka, jsem byl předsedou komise pro rekonstrukci civilního procesu, a výstupu jsem nedosáhl. Ale myslím si, že to bylo ve výsledku dobře, stejně jsem vždy myslel na minimalistickou, spíše zpřehledňující, rekonstrukci. Základní procesní úprava, byť vyrůstající v roce 1963, je po všech změnách, k nimž jsem také drobně za dobu působení u Nejvyššího soudu přispěl, svým středoevropským založením v pořádku a je potřebně dotvářena judikaturou. A to i tou, co přichází z Ústavního soudu. Problém a příčinu kritiky civilního soudnictví spíše vidím v permanentní potřebě neustálé kultivace

František Ištváněk byl dlouholetým aktivním účastníkem tenisových turnajů soudců Nejvyššího soudu, zde je ale v roce 2008 jen v roli diváka.

českých civilních soudců, aby v každém okamžiku působení věděli, že jsou zde pro ochranu cizích práv a pro respekt k povinnostem. Aby si vždy uvědomovali, o co v dané věci hlavně jde. Aby se nenechali usmýkat procesními rituály stran, nezapomínali, že hodnoty a principy mohou být uplatňovány jen při mimořádné znalosti objektivního práva jako celku, a také, že neexistuje žádná soudcovská nadřazenost plynoucí jen z té nádherné funkce a povolání, jež jim bylo řízením šťastného osudu svěřeno, a za co jsou tak slušně společensky ceněni a odměňováni.

Roky jste také předsedal velkému senátu civilního kolegia Nejvyššího soudu. Jak často se stává, že věci jsou postoupeny velkému senátu, tedy že některý z tříčlenných senátů se rozhodne překonat právní názor a tím i dřívější judikát svých kolegů? – A je takových případů u Nejvyššího soudu podle Vás hodně nebo málo?

K problematice role velkého senátu kolegia, jemuž jsem předsedal v letech 2006 až 2021, jsem dostal příležitost se vyjádřit v podnětné monografii Ondřeje Kadlece a v následné diskusi k ní na stránkách časopisu *Jurisprudence* č. 5/2021. Tu práci, i diskusi k ní, stále všem, zajímajícím se o mechanismy rozhodování velkých těles na vrcholných soudech, tak trochu vnucuji, neboť je velmi analytická, kritická a podle mne i přesná. Hovoří se tam i k položené otázce. Změna ustálené judikatury není z pohledu právní jistoty žádoucí. Je však přípustná tam, kdy dosavadní

rozhodování z hlediska vývoje společenských i právních poměrů nemůže obstát. Není však na místě tam, kde jiní, než původní soudci, chtějí rozhodnout o stejném právním problému lépe, podle svého. Výskyt takových situací je ovšem při nezbytné generační obměně v justici a na Nejvyšším soudu značný. I letos v říjnu taková situace ve velkém senátu při projednávání jedné z věcí nastala a dosud nemá vyústění. Za sebe bych doporučoval v přístupu jistou zdrženlivost a pečlivé vážení důvodů, pro které dosavadní judikatura neobstojí. Pohlédnu na problém ještě jinak – vždy mne rozčilovalo, když si justice hypertrofií požadavku transparentnosti při určování zákonného soudce sama připouštěla, že záleží na tom, který soudce bude věc soudit. To by přeci vůbec nemělo být! Zvláště při vysoké míře abstrakce při řešení právní otázky na dovolacím soudu, kde soudci nepřijdou do styku s účastníky a veškeré poznatky o věci mají jen ze spisu a rozhodují podle úrovně své právní kultivace a erudice.

U civilního kolegia Nejvyššího soudu se často diskutuje o specializacích jednotlivých senátů. Poslední dobou snad opět častěji, než tomu bývalo dříve. Vy sám jste zastáncem specializací anebo spíše soudcovské maximální univerzálnosti?

To s tím předchozím právě dost souvisí. Za ta léta organizování činnosti kolegia, zejména při sestavování návrhů rozvrhu práce, jsem navzdory svému původnímu přesvědčení pochopil, že model specializace je v podmínkách širokého spektra právních otázek, o nichž musí občanskoprávní a obchodního kolegium Nejvyššího soudu rozhodovat, vysoce efektivní a snad i jedině možný. Rozpor mezi principem specializace a univerzality organizace činnosti justice je diskutován na celém světě a asi nikdy nebude mít jednoznačné řešení. V souvislostech Vaší otázky jen upozorňuji, že specializační koncepce má svá úskalí, specializovaný soudce je příliš zaměřen na zvláštní aspekty materie a tak mu mohou časem širší hlediska spravedlivého řešení sporu unikát, aniž si toho všimnul. Navíc se ve své specializaci neustále právně zdokonaluje, ale na druhé straně ve svém povšechném právním vývoji tak trochu stagnuje, což je u civilních soudců docela nedobré. Určitou kompenzaci řešení rozporu nabízí právě účast na jednáních kolegia a ve velkém senátu. Záleží pak na každém, jak odpovědně se na ně připravuje.

Vždycky jsem měl obavu, aby se rozhodování ve specializovaných procesních senátech nezvrtlo v rozhodování v izolovaných sklenících, s vyprodukovanou nádhernou sofistikovanou květenou, nezpůsobilou přežít v celostních poměrech vnějšího komplikovaného světa. S tím také souvisí otázka soudcovského komfortu. Teď se nechci věnovat jeho příčinám, na nichž jsem se jistě také podílel. Nemyslím, že je dobré, aby se relativně mladí vynikající soudci zakopali ve své specializaci doživotně. Jeden vážený kolega však takovou mou úvahu na posledním jednání

Společně s předsedou trestního kolegia Františkem Púrym (nalevo) a dlouholetým místopředsedou Nejvyššího soudu Romanem Fialou (2015).

kolegia označil za pohádku... Tak nevím, ale tady je něco špatně a nebývalo to tak. Byl jsem soudcem civilním, pak obchodním, u Nejvyššího soudu jsem prošel několika agendami a změny bych se nebál ani teď, kdybych nekončil. Nejerudovanější soudce kolegia Zdeněk Krčmář prošel rovněž mnohými agendami a udržuje si přehled ve všech oblastech civilního práva. A mohl bych uvádět další příklady...

Ještě byste mohl rok ve funkci předsedy senátu zůstat, přesto jste se rozhodl odejít a svoji úspěšnou soudcovskou kariéru uzavřít. Mohu se zeptat na důvody?

Když jsem v roce 1977 u soudu začínal v historické budově na pražském Ovocném trhu, sdílel jsem toalety s dosluhujícím soudcem, jehož jsem poznal jen přes jeho shrbenou postavu a zjevnou únavu ze všech těch tisíců vyřízených věcí, která z něj sálala. Už tehdy jsem si říkal, že takto nechci skončit. Zákon je pro mne milosrdný, ale když jsem si uvědomil, že jsem se stal na Nejvyšším soudě nejstarším dojíždějícím civilním soudcem, a že mne v Praze již čeká manželka, která jako soudkyně také skončila dříve, a že prý období důchodové má být v poměru k životu třetinové a odpočinkové, napadlo mne, že není na místě strašit tu a zabírat místo ještě v sedmdesáti letech, s chřadnoucí tělesnou schránkou a nejistými pocity, že tomu kamsi se řítícím se světu úplně rozumím. Proboha, proč je například třeba přijímat tolik dalších a dalších zákonů...!

Budete odpočívat, věnovat se koníčkům, mezi které například patří golf, anebo se chystáte v justici pokračovat, jen „ubíráte plyn“ a našel jste si méně náročnou práci blíže k domovu, tedy v Praze?

Dostávám tu otázku a jsem jí zaskočen, žádný skrytý plán nemám. A jestli na to budu mít čas? – Všichni se zkušeností říkají, že tomu tak není. – Tak si třeba budu něco psát, tím jsem asi v mládí chtěl být nejvíce, spisovatelem, než jsem přišel na to, že tomu počínající normalizační doba a nedostatek talentu nepřejí.

Po čem se Vám bude v lednu 2023 v souvislosti s Nejvyšším soudem nejvíce stýskat?

Tohle vím docela dobře. Jsem zasažen narůstajícím vědomím podstatných ztrát. Sluší se odpovědět, že tuším, že mi nejvíce budou chybět kolegyně a kolegové tvořící tekutý stav tělesa Nejvyššího soudu. Mohl jsem v něm dříve i nyní poznat plejádu vynikajících lidí a soudců, v některých případech obojího naráz. Kdysi kdosi prohlásil, že ty „bohy“ na kolegiu „rozbije“. Výjimečně se mylil, jsou tam noví a já jim jejich perspektivu upřímně a neskrývaně závidím a přeji mnoho zdaru. Jen prosím o respekt k tomu všemu, co jsme z té krásné příležitosti soudcovsky působit na Nejvyšším soudu užili my, co jednou budou i oni.

Děkuji Vám za rozhovor, přeji hodně štěstí, zdraví a pohody.
Ptal se Petr Tomíček

ZÁVĚREČNÁ REZOLUCE BRNĚNSKÉHO KOLOKVIA SÍTĚ PŘEDSEDŮ NEJVYŠŠÍCH SOUDŮ EU

Kolokvium Sítě předsedů nejvyšších soudů EU začalo 13. října 2022 slavnostním otevřením zrekonstruovaného velkého jednacího sálu v budově Nejvyššího soudu. Nově nese jméno Sál Františka Vážného, po prvním místopředsedovi prvorepublikového Nejvyššího soudu Československé republiky.

Brno bylo ve dnech 13. až 15. října 2022 znovu centrem evropského soudnictví. Nejvyšší soud totiž hostil přibližně padesát osobností evropské justice, především předsedů a místopředsedů nejvyšších soudů, ale i dalších vysokých funkcionářů mezinárodních justičních orgánů, účastníků Kolokvia Sítě předsedů nejvyšších soudů EU. Významná mezinárodní akce, pořádaná za podpory Ministerstva spravedlnosti, se zaměřila na dvě hlavní témata. Prvním z nich byla otázka *Jak mohou vrcholné soudy přispět ke zvyšování důvěry veřejnosti v soudnictví?*, druhým pak *Kárná odpovědnost soudců a etický kodex chování soudců*. Kolokvium bylo součástí akcí, pořádaných v České republice v souvislosti s jejím předsednictvím v Radě Evropské unie. Jeho účastníci na závěr schválili tuto rezoluci:

Kolokvium Sítě předsedů nejvyšších soudů Evropské unie se zabývalo otázkami důvěry v justici a její nezávislosti ve společnosti založené na právním státě a demokracii. Diskuse zohlednila perspektivy justice v kontextu společných evropských a národních hodnot, zásad a pravidel.

Předsedové se shodli na tom, že napříč různými evropskými a vnitrostátními tradicemi je pro nezávislost soudnictví a důvěru veřejnosti nutné vyžadovat po soudcích dodržování vysokých standardů soudcovské etiky. Tyto zásady soudcovské etiky by měly vycházet z Bangalorských zásad soudcovské etiky OSN z roku 2003, měly by zohledňovat autonomní roli nezávislé justice při posilování etického chování soudců, jakož i právní tradice a historické odlišnosti vnitrostátních soudních systémů.

Mechanismy kárné odpovědnosti soudců mohou být vztaženy pouze na chování mimo hlavní oblast výkonu spravedlnosti. Rozhodovací činnost soudů musí zůstat nedotčena a být posuzována v rámci systému opravných prostředků v každém státě. Kárná řízení musí s maximální péčí respektovat nezávislost soudců.

Předsedové se shodli na tom, že nejvyšší soudy hrají důležitou roli při podpoře důvěry veřejnosti v justici. Kromě dostupnosti rozsudků pro účastníky řízení a veřejnost, jsou klíčovým nástrojem transparentnosti kvalitně odůvodněné rozsudky.

Petr Tomíček, Lívía Ivánková

FOTOGALERIE REKAPITULUJÍCÍ JEDNÁNÍ KOLOKVIA SÍTĚ PŘEDSEDŮ NEJVYŠŠÍCH SOUDŮ EU OBRAZEM

Přivítání hostů Kolokvia předsedou Nejvyššího soudu Petrem Angyalossym a místopředsedou Petrem Šukem v Sále Františka Vážného.

Hlavní program jednání Kolokvia Síťě předsedů nejvyšších soudů EU v brněnském hotelu Passage.

Tisková konference předsedy Nejvyššího soudu Petra Angyalossyho a předsedkyně Sítě předsedů nejvyšších soudů EU, předsedkyně německého Spolkového soudního dvora, Bettiny Limperg.

Slavnostní recepce v brněnské Löw-Beer vile za účasti prezidenta České republiky Miloše Zemana.

Předsedkyně Nejvyššího soudu Rakouska Elisabeth Lovrek.

Předseda Kasačního soudu Francie Christophe Soulard.

PŘEDSEDA TRESTNÍHO KOLEGIA NEJVYŠŠÍHO SOUDU FRANTIŠEK PÚRY NAVŠTÍVIL SPOLEČNĚ S PŘEDSEDY SENÁTŮ TRESTNÍHO KOLEGIA JIŘÍM ŘÍHOU A TOMÁŠEM DURDÍKEM VÝZNAMNÉ SOUDNÍ INSTITUCE V NEW YORKU

Zleva: JUDr. Tomáš Durdík, JUDr. František Púry, Ph.D., JUDr. Bc. Jiří Říha, Ph.D., Mgr. Tomáš Foldyna.

Pracovní cesta trojice soudců trestního kolegia Nejvyššího soudu, které doprovázel státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství Tomáš Foldyna a odborná pracovnice Justiční akademie ČR Jana Zapletalová Koláčková, se uskutečnila ve dnech 22. až 30. října. Kroměřížská Justiční akademie, která pobyt organizovala, nepořádala obdobnou pracovní cestu do zahraničí zdaleka poprvé. Soudci nižších stupňů soudní soustavy například zavítali do New Yorku už v roce 2019, dalším cílem pracovních cest soudců či státních zástupců jsou třeba soudní instituce v Londýně. Po návratu do Brna se k nabitému programu František Púry pro AEQUITAS vyjádřiv prostřednictvím odpovědí na několik hodnotících otázek.

Které konkrétní justiční instituce jste v New Yorku navštívili a jaký program Vás tam čekal, pane předsedo?

V průběhu pracovní cesty jsme podle předchozího plánu postupně navštívili několik soudů a soudních jednání u těchto soudů vycházejících z principů tzv. problem-solving justice. Konkrétně šlo o Manhattan Family Court, Brooklyn Treatment Court a Bronx Domestic Violence Court. Dále jsme nad rámec výše uvedeného původního záměru navštívili Manhattanský trestní soud – New York County Criminal Court, Nejvyšší soud New Yorku a Federální soud v New Yorku na Manhattanu.

U prvních tří z výše uvedených soudů jsme se setkali s příslušnými soudci a pracovníky soudní správy, kteří pro nás zajišťovali pobyt a kteří nám představili fungování soudnictví v New York City, když pro všechny soudy je zajištění správy centralizované. Poté jsme byli účastni několika soudních projednání věcí na rodinném soudu pro Manhattan – prakticky všechny proběhly on line formou, účastníci se připojili přes platformu MS Teams. Další den jsme navštívili trestní soud na Manhattanu, kde jsme mimo jiné byli přítomni části soudního procesu spočívajícího ve výběru poroty v mediálně sledované trestní věci vedené pro daňové úniky proti dvěma korporacím z tzv. Trumpova impéria – Trump Corporation a Trump Payroll Corp. Podívali jsme se též do nedalekých budov Nejvyššího – zemského – soudu New Yorku – New York County Supreme

Court, a Federálního soudu – US Federal Courthouse, kde někteří z nás byli přítomni i části odvolacího jednání ve věci zaměřené na využití proticovidových opatření v oblasti zajištění zdravotní péče ve státě New York. Další den jsme se zaměřili na specializovaný soud v drogových věcech vycházející z principů tzv. problem-solving justice u Brooklyn Treatment Court. Zde nám pomocný soudní personál představil fungování justice v těchto věcech. Například jsme viděli laboratoř umístěnou přímo v soudní budově a určenou k analýze zde odebraných vzorků moči coby součásti kontroly osob zařazených do soudem stanoveného programu; tuto analýzu pak má příslušný soudce okamžitě k dispozici. Po rozhovoru se soudním sociálním pracovníkem a soudcem jsme byli účastni jím vedených soudních jednání. Konečně u Bronx Domestic Violence Court nám soudci spolu s pomocným soudním personálem, sociálními pracovníky, a zástupci místní samosprávy, která úzce participuje na řešení problematiky domácího násilí, představili fungování justice u tohoto specializovaného soudu, u něhož se řeší případy domácího násilí, a to jak v rovině trestněprávní, tak i rodinněprávní. Poté jsme sledovali též několik soudních jednání zaměřených na trestněprávní řešení fenoménu domácího násilí, a to zpravidla ve fázi eventuálního návrhu úřadu veřejného žalobce na sjednání dohody s osobou obviněného, přičemž daná jednání na sebe plynule navazovala.

Pokud budete hovořit přímo za sebe, možná i trochu osobněji, co Vás nejvíce zaujalo?

Ačkoli jsem byl v New Yorku už podruhé – poprvé to bylo na několik málo dnů asi před 20 lety, obecně mě nejvíc zaujal ten velký rozdíl mezi běžným i justičním životem tam a u nás. V případě běžného života asi není třeba zdůrazňovat zvláštnosti New Yorku jako megapole plné různých zajímavostí, ale i kontrastů, a protože jsme bydleli a převážnou část pracovní cesty se pohybovali v Manhattanu, zážitkem byl na jedné straně už jen pobyt mezi obrovským množstvím mrakodrapů, lidí a vozidel a na druhé straně oáza klidu v Central parku. Pro mne osobně měla zvláštní význam návštěva místa, kde nyní stojí One World Trade Center a památník Ground Zero, protože před zmíněnými 20 lety jsem tam viděl jen velkou jámu po odklizených troskách budov tzv. dvojčat Světového obchodního centra, zničeného útokem teroristů z 11. září 2001. Pokud jde o justiční svět v New Yorku, zaujalo mě tam hodně věcí a je obtížné zdůraznit jen jednu z nich. Za pozornost stojí především samotný systém tzv. problem-solving justice, který je zaměřen na řešení příčin kriminality, působí především prospektivně, a nikoli retrospektivně, snaží se o nápravu negativních, kriminogenních jevů, které spočívají typicky v užívání alkoholu a jiných omamných a psychotropních látek – působí tam specializované protidrogové soudy, v narušení rodinných vztahů vedoucích až k domácímu

násilí – zde byla významná především práce sociálních pracovníků a v návaznosti na to i soudní projednávání případů apod. Značně odlišná od naší reality jsou i poměrně vysoká bezpečnostní opatření k ochraně jednotlivých soudních budov a soudního personálu, materiální a personální podpora soudců při jejich rozhodování, využívání moderních technologií k projednávání věcí, jakož i při samotném soudním rozhodování atd.

Jsou tyto zahraniční pobyty soudců anebo zástupců dalších profesí v justici reciproční?

Pokud jde o reciprocitu, asi se s ní nedá počítat. V průběhu naší návštěvy nic o tom nezaznělo a ani jsme neměli zmocnění k tomu, abychom nějaké americké soudce pozvali k nám. Nicméně i bez souvislosti s naší pracovní cestou se u nás občas objeví nějaký soudce a/nebo státní zástupce z USA na některých vzdělávacích akcích, jako tomu bylo shodou okolností asi měsíc před naším odjezdem do USA, kdy jsme se i s doktorem Jiřím Říhou zúčastnili semináře s americkými státními zástupci a soudci k problematice uzavírání dohod o vině a trestu, který organizovalo naše Nejvyšší státní zastupitelství v součinnosti s Justiční akademií České republiky.

**Děkuji Vám za informace.
Petr Tomíček**

„SUPERÚŘEDNICE“

Libuše Habadová, Marcela Tomšíková.

Libuše Habadová, Marcela Tomšíková – dozorčí úřednice kolegií Nejvyššího soudu. Pojmenování jejich funkce nezní příliš libozvučně, v protikladu s ním se s oběma nanejvýš příjemně spolupracuje, mají vždy aktuální přehled o tom, co je třeba na jednotlivých soudních kancelářích právě řešit, často řešení nacházejí právě ony, na jejich slovo je stoprocentní spolehnoutí. Proto také svoji funkci vykonávají už hezky dlouho, dozorčí úřednice trestního kolegia Marcela Tomšíková od 1. ledna 2011, dozorčí úřednice občanskoprávního a obchodního kolegia Libuše Habadová od 1. ledna 2015.

Kdy jste k Nejvyššímu soudu nastoupily a na jakou pozici?

Marcela Tomšíková: Já jsem nastoupila v roce 2002, přesně 1. prosince 2002.

Slavíš tedy dvacáté výročí. Nezapomněla bys na to, kdyby nepadla tato úvodní otázka?

Marcela Tomšíková: Nezapomněla, to datum mám krásně zafixované. A to proto, že našemu prvním synovi byly tehdy tři roky. Ohlížela jsem se po nové práci a přihlásila se tehdy v listopadu do výběrového řízení na pozici v administrativě Nejvyššího soudu. Brzy po něm, při procházce se synem v parku, mi ze soudu zavolala pozdější milá kolegyně z personálního oddělení Hanka Pazderová, že jsem uspěla a jestli mohu k 1. prosinci nastoupit. Zaskočilo mě to. Bylo před vánocemi, najednou jsem měla ze dne na den skončit

rodičovskou dovolenou a jít pracovat na úplně nové místo. Tohle se nezapomíná.

Kde si pracovala dříve?

Marcela Tomšíková: Úplně mimo justici. Mám vystudovanou střední pedagogickou školu, a po několika letech práce ve školství jsem nastoupila u jedné telekomunikační firmy do obchodního oddělení a pak jsem přestoupila do firmy obchodující s cennými papíry.

Od Marcely Tomšíkové jsme se dověděli bez váhání, kdy nastoupila, pamatuje si to i Libuše Habadová?

Libuše Habadová: Naprosto přesně. Já jsem po gymnáziu ukončila dvouletou sociálně-právní akademii a už jsem nechtěla studovat dál. Tu dvouletou nástavbu jsem si vlastně vybrala proto, abych po ní mohla hned někam do práce, nejlépe v justici. Právo mě vždycky

zajímalo, vystudovat vysokou školu jsem si možná netroufala, tak jsem hledala a hledala, až jsem narazila na inzerát z Nejvyššího soudu, že nabírají nové síly. Jenže jsem napoprvé přišla pozdě, řekli mi, že už mají vybráno. To bylo někdy v červnu 1996, no ale nakonec jsem nastoupila jen pár měsíců nato, v pondělí 2. září 1996.

Předpokládám, že si začínala jako zapisovatelka. Působíš celou dobu na civilním kolegiu?

Libuše Habadová: Ano, jako zapisovatelka. A celou dobu na civilním kolegiu.

Překvapuje mě, že už na gymnáziu si věděla, že chceš pracovat v justici.

Libuše Habadová: Tíhla jsem díky svému tatínkovi k právu vždycky. Byl soudním znalcem v oboru dopravy, takže všude míval rozložené různé spisy, soudní expertízy a dokumenty, s kterými denně pracoval. Navíc jsem s ním občas jezdila jako doprovod na soudy, čekala na něj na chodbách, zažívala tamní atmosféru.

Když jsme rozhovor připravovali, neformálně ses zmínila, že si právě nedávno přebírala za tatínka nějakou prestižní cenu.

Libuše Habadová: Tatínek byl tehdy, 8. listopadu, v nemocnici se zlomenou nohou, tak jsem na Vysokém učení technickém v Brně za něho z rukou rektora přebírala zlatou univerzitní medaili, kterou tatínkovi tato vysoká škola udělila za vybudování brněnské konstrukční školy průmyslových robotů a manipulátorů a za celoživotní práci pro VUT. Tak přesně to ocenění odůvodnili. Bohužel nás velmi nečekaně, krátce na to, 25. listopadu tatínek navždy opustil. (smutek)

Dovol, abychom Ti znovu společně projevili upřímnou soustrast. Pokud Tě takto zásadně dokázal tatínek ovlivnit, jistě jste měli krásný vztah. Pro vysvětlení těm, kdo nevědí, že si právě Vás dva mají úzce spojit jako dceru a otce, jak se jmenoval?

Libuše Habadová: Prof. Ing. Zdeněk Kolíbal, CSc.

Libuše Habadová (nalevo) při slavnostním shromáždění konaném u příležitosti oslavy 5. výročí zřízení Nejvyššího soudu (1998). Napravo Hana Straková, vedoucí úseku soudních agend, která u Nejvyššího soudu také pracuje i dnes.

I Marcela Tomšíková pracovala pořád na svém, tentokrát trestním kolegiu?

Marcela Tomšíková: Ano, a taky jsem samozřejmě začínala jako zapisovatelka. Pak jsem v roce 2004 absolvovala na Justiční akademii v Kroměříži kurz na protokolující úředníci, a po dvou letech jsem odešla na mateřskou dovolenou. Po návratu jsem působila na sekretariátu předsedy trestního kolegia a po roce mi byla nabídnuta práce na pozici dozorčí úřednice.

Jaký je rozdíl mezi soudní zapisovatelkou a protokolující úřednicí? Mám dojem, že to nebude jasné ani všem lidem v justici.

Marcela Tomšíková: Protokolující úředník v trestním řízení zaznamenává průběh veřejného zasedání, pořizuje zvukový záznam prostřednictvím nahrávacího zařízení a v případě videokonferenčního zařízení pořizuje zvukový i obrazový záznam. Na základě zvukového záznamu, který je uložen na technickém nosiči a je součástí příslušného procesního spisu, následně vyhotovuje protokol o veřejném zasedání, kde musí být zaznamenány údaje o čase, místě a způsobu provedení, zkrátka všechny podstatné skutečnosti z průběhu veřejného zasedání. Protokolující úředník zodpovídá za správnost a úplnost protokolace. Zapisovatelka tyto kompetence nemá, účastní se pouze neveřejného zasedání a vyhotovuje mimo jiné protokol o hlasování a protokol o neveřejném zasedání.

Libuše Habadová: V civilních řízeních u Nejvyššího soudu

se někdy do roku 2010 chodilo do jednacích síní, poté došlo k novelizaci procesních předpisů, na základě kterých rozhodují naše senáty neveřejně. Už je to deset let, co se naposled civilní věc u Nejvyššího soudu rozhodovala veřejně v soudní síni. Pamatuju si, že to bylo snad 15. listopadu 2012, byla jsem tehdy na pozici vedoucí kanceláře, kdy se takto veřejně projednávala poslední civilní věc, protože dobíhala ještě z předchozího období. Proto jsem i já kdysi do jednacích síní chodila a zápasila tam s příšerným psacím strojem.

Kolik je na kterém kolegiu zapisovatelek či protokolujících úřednic?

Marcela Tomšíková: Na trestním kolegiu jsou tři soudní kanceláře. Každou kancelář organizačně řídí vedoucí, která má tři protokolující úřednice. Momentálně nemáme na trestních kancelářích žádnou zapisovatelku, pouze protokolující úřednice. Máme tři vedoucí a devět protokolujících úřednic.

Libuše Habadová: Na civilním kolegiu jsou čtyři kanceláře, to znamená, že máme čtyři vedoucí kanceláří a celkem jedenáct zapisovatelek a jednoho zapisovatele.

V říjnu svolalo vedení Nejvyššího soudu, spolu s předsedy soudů na všech úrovních soudní soustavy, tiskovou konferenci na téma naprosto podhodnocených platů soudního personálu, především pak právě zapisovatelek/zapisovatelů či protokolujících úředníků/úřednic. Připomeňme, že v justici jsou v průměru o deset tisíc korun nižší platy zaměstnanců, než jinde ve veřejné správě. Jak to konkrétně komplikuje práci soudních kanceláří Nejvyššího soudu?

Libuše Habadová: On je prvotně samozřejmě problém i v tom, že tuto práci přijímají většinou ženy, které v určitou dobu odcházejí na mateřskou dovolenou. Vždycky platilo, že se nám holky z mateřské rády vracely. Třeba díky kolektivu, který tu je. Ale i to se v posledních letech mění. Ne ta kvalita kolektivu, ale někdy od roku 2018 nebo 2019 je to ohodnocení opravdu tak málo konkurenceschopné, že se nám od té doby asi polovina lidí obměnila. Mrzí mě, že naši lidé odchází do méně prestižních pozic, ale lépe placených.

Marcela Tomšíková: Odchází se bohužel i od nás. Začalo to v loňském roce. Bohužel velkou roli hrají finanční důvody. Dvě třetiny našich děvčat do práce dojíždí. Stráví dvakrát denně hodinu, hodinu a půl na cestách. A tudíž počítají nejen čas, ale i rostoucí výdaje na dopravu. V průběhu loňského a letošního roku odešly dvě kolegyně na lépe placená místa. Navíc máme dvě kolegyně dlouhodobě nemocné, což je pro zajištění chodu na kancelářích mnohdy náročné. Přitom, jak zaznělo na tiskové konferenci, kterou si zmínil, odchází ty nejšikovnější právě kvůli podstatně lepším platovým podmínkám, a paradoxně do státní správy a do advokátních kanceláří.

Libuše Habadová: Pro mě je to doslova noční můra, že za mnou zase přijde nějaká zapisovatelka a řekne mi, že musí odejít. Teď se mi to stalo v jediném týdnu hned dvakrát!

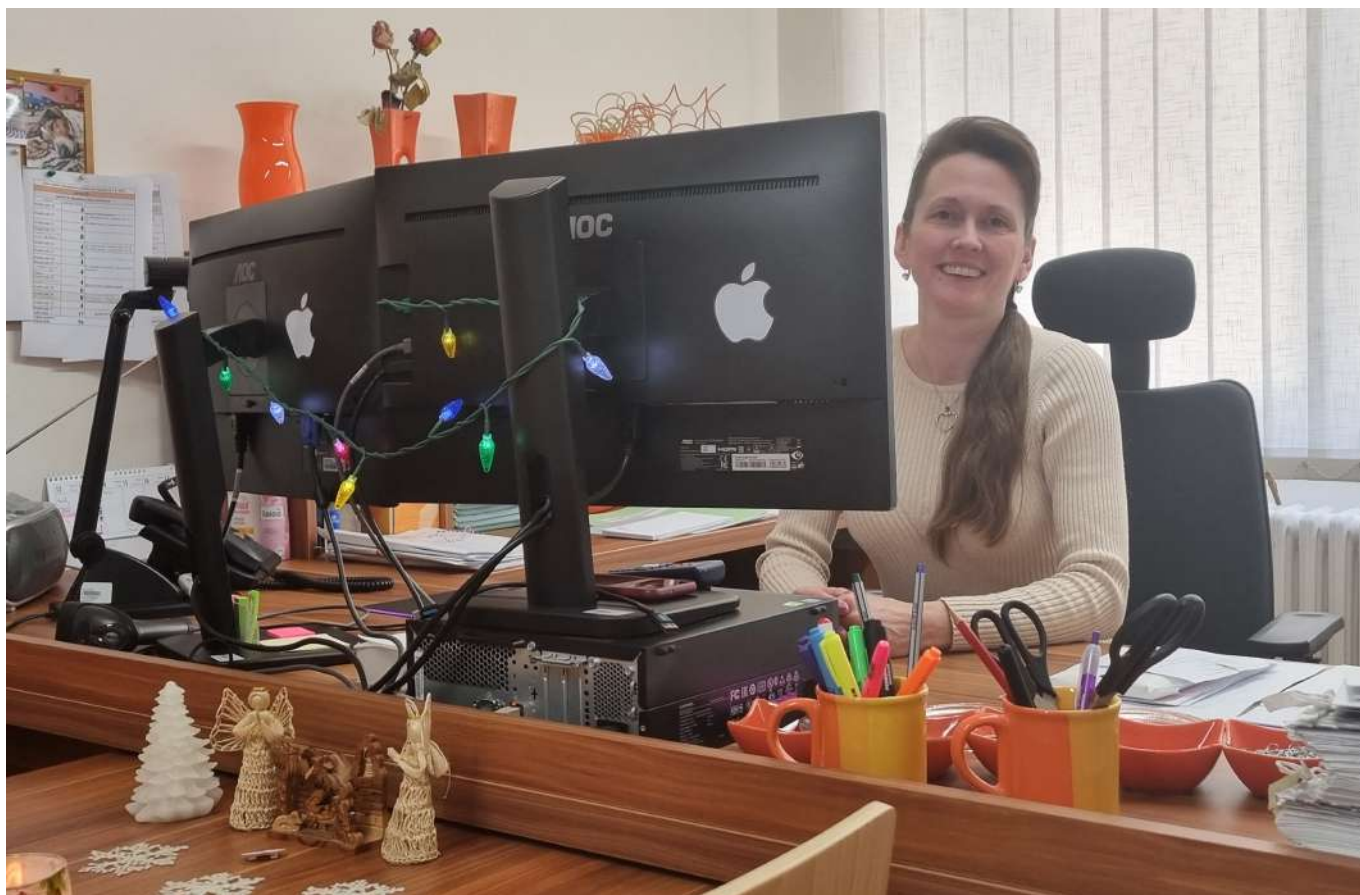
Zaznamenaly jste na zmíněné tiskové konferenci slova předsedy Krajského soudu v Praze Ljubomíra Drápala, že na tamní kancelář dokonce museli přijmout zapisovatelku, která neovládá ve výběrovém řízení více než 14 úhozů do klávesnice za minutu? Tam jsme snad ještě u Nejvyššího soudu nedospěli, naštěstí?

Marcela Tomšíková: Naštěstí ne.

Libuše Habadová: Zaplaťpánbůh. Tím, že na civilním kolegiu nejsou veřejná jednání, tak ve výběrovém řízení dnes už ani nezkoumáme, jak rychle kdo píše na počítači. Práci na počítači považuji za základní gramotnost a nepředpokládám, že by na tom byl někdo až tak špatně. Zvláště, pokud se hlásí do administrativy. Ale kdysi se mi opravdu stalo, když jsme ještě ve výběrových řízeních požadovali doložit rychlost psaní na psacím stroji, tak jedna paní napsala za deset minut tři řádky a tvářila se přitom naprosto spokojeně. A ještě tam měla chyby!

Co všechno má na starosti dozorčí úřednice? Dovolím si obecně známější přirovnání: Jste něco jako „vrchní sestry“ v nemocnici? Tedy „nejvyšší úřednice“ kolegia, které zodpovídají za všechno okolo?

Marcela Tomšíková: Musíme mít opravdu přehled o všem, co se na kolegiu děje. Dalo by se použít přirovnání, že jsme filtrem všech informací, které jsou směřovány na kolegia.

Marcela Tomšíková a předseda trestního kolegia František Púry.

Libuše Habadová: Je to pravda, klidně bych to přirovnala k práci vrchní sestry, která musí být na všech frontách v obraze. Tak jak jsou vrchní sestry podřízeny lékaři, primáři, tak my soudcům. Zodpovídáme se přímo nadřízeným předsedům kolegií, v mém případě panu JUDr. Janu Eliášovi, Ph.D. Mojí povinností je metodicky vést celou administrativu kolegia, a v rámci administrativních úkonů k tomu vypracovávám různé metodiky, příručky, návody a nové postupy v situacích, kdy dochází k jakékoli změně. A to nejen pro kanceláře, ale i pro soudce a asistenty. Musíme sledovat i změny v legislativě, abychom tyto novinky zaznamenaly. Takže studuji například i návrhy nových zákonů, které přichází k Nejvyššímu soudu v rámci připomínkového řízení.

Marcela Tomšíková: Ano, jsme jako vrchní sestry. Mým přímým nadřízeným je pan předseda trestního kolegia JUDr. František Púry, Ph.D. Nejdůležitější na mé každodenní práci, kromě toho, co už říkala Liba, je hlavně přidělování veškerých věcí jednotlivým senátům podle rozvrhu práce. To mi zabere vždy nejvíc času. Musím denně všechna nová podání projít, prostudovat část spisového materiálu, abych vše v souladu s rozvrhem práce přidělila správně. Samozřejmě probíhají konzultace s panem předsedou kolegia. No a pak denně řešíme aktuální úkoly, dotazy a konzultace s děvčaty na kancelářích, obrací se na nás soudci, asistenti a koneckonců i oddělení styku s veřejností.

Mění se také počítačové soudní databáze, elektronické informační systémy...

Libuše Habadová: To ano, ale jinak je digitalizace na soudech zoufale pomalá.

Marcela Tomšíková: Ano, je to bohužel tak.

A někdy jdou lidé za Vámi zkrátka i proto, že vědí, že jste pravou rukou předsedů kolegií a oni mají obavu z toho, oslovit je sami? Vy se předsedů kolegií přece nebojíte. (úsměv)

Marcela Tomšíková: (úsměv) To určitě ne.

Libuše Habadová: (úsměv) Ani není proč.

Asi bychom měli v souvislosti s přidělováním věcí podle rozvrhu práce vysvětlit, že u civilního kolegia je to trochu jinak, než na kolegiu trestním. Na občanskoprávním a obchodním kolegiu Nejvyššího soudu je větší nápad, více specializovaných senátů a také širší portfolio různých právních otázek k řešení. A tím pádem je složitější novou věc přidělit.

Libuše Habadová: Já přiděluji jen ty „v uvozovkách“ jednodušší agendy, nesenátní, kde je hned jasné, kam věc patří. Co se týče dovolací agendy, tam denně pročítá předkládací zprávy a studuje podstatu řízení, hned po podatelně, poradce předsedy Nejvyššího soudu Mgr. Petr Kavka, případně věc spolu konzultujeme.

Nejen při tomto našem rozhovoru, ale snad každý den, je na Vás obou vidět, jak Vás práce baví. Proč, když je jí tak hodně? (úsměv)

Marcela Tomšíková: Je to náročná práce, ale zajímavá. Mnohdy i časově náročná, stává se, že na soudě zůstávám do večerních hodin. Ale neměnila bych, protože každý den je opravdu jiný, i když některé úkony se denně opakují. Každý den se objeví k řešení něco nového, zajímavého, překvapivého. Den je akční a rychle uteče. Zároveň jsou za mnou vidět konkrétní výsledky, proto je tato práce a působení na trestním kolegiu moje srdeční záležitost.

a složitější věci, kdy je třeba spousta obviněných, někteří z nich byli v řízení u soudů nižších stupňů z nějakého důvodu vyloučeni k samostatnému projednání. Věc pak dostává další nové spisové značky, a je potřeba uhlídat, abychom tyto návaznosti nepřehlédli a věc byla přidělila tomu senátu, kterému patří podle rozvrhu práce.

Libuše Habadová: Já si vzpomínám, že spíše jako nezkušená zapisovatelka jsem se bála. Třeba jsem v protokolu zkomolila jméno našeho soudce. Má to výhodu, že když se něco podobného

Spisy se na kolegia vozí z podatelny ve velkých nákupních vozících. Takto vypadá běžný denní objem spisů k přidělení pro trestní kolegium.

Je hezké, když to v práci takhle plyne, na druhou stranu z práce v takovém tempu a stresu mohou vznikat chyby. Jakých se nejvíc bojíte?

Marcela Tomšíková: Když u přidělování věcí přijde něco nestandardního a já musím rozhodnout, jak s tím naložit, jak přesně předloženou věc odprezentovat panu předsedovi kolegia při konzultaci. Pak o tom přemýšlím ještě večer doma, jestli jsem něco ve spise nepřehlédla. Přichází k nám mnohdy obsáhlé

stane holkám na kanceláři, vzpomenu si na sebe a rozhodně z toho nedělám vědu. Taky se mi stalo, že důležitý dokument v počítači, a to považuju za „podraz automatických oprav“, se mi vytiskl úplně jinak, než jak vypadal na obrazovce a já si to nezkontrolovala. Tak na to taky vždycky upozorňuju.

Co tady stále ještě může bavit, od roku 1996, dozorcí úředníci civilního kolegia? Nehrozí vyhoření?

Libuše Habadová: I já použiju, jako Marcelka, slovo rozmanitost.

Symbolický přípitek s bývalou předsedkyní Nejvyššího soudu Ivou Brožovou u příležitosti vánočního večírku (2010).

I když v kontextu s tím, jak rozmanité je civilní právo. Klidně by mi vyhovovalo, kdybych dodneška zůstala zapisovatelkou. No, ale když jsem se postupem času posunovala někam dál, navíc k větší akčnosti, tak je to ještě lepší. Základem sice může být každodenní rutina jako rozdělování věcí, vyřizování pošty, tradiční návštěva jednotlivých kanceláří, ale stejně je to pokaždé jiné. Třeba dnešní den, sešli jsme se hodinu po poledni, ale od rána to byl den nabitý událostmi. Už od půl sedmé. Měli jsme plánovanou poradou nad spisovou službou, chtěla jsem se na ni připravit, chtěla jsem se víc připravit i na tento rozhovor, ale ne, prostě ne, nešlo to. Najednou jsem musela řešit věci, které by mě ani nenapadlo, že je zrovna dnes budu mít na stole.

Marcela Tomšíková: To důvěrně znám. Ještě cestou do práce si říkám, že dneska udělám konečně „toto“ – no a zase se objeví nějaký jiný akutní problém. I Tobě, tiskovému mluvčímu, už něco dlužím skoro 14 dnů, ale pořád do toho padají aktuální věci. A ty mají často konkrétní procesní lhůty a tým i přednost. A některé úkoly musí mít přirozeně přednost i proto, že jsou to aktuální úkoly od pana předsedy kolegia anebo od pana předsedy soudu.

Libuše Habadová: Je to prostě akční. A jestli si někdo odpočinul v době kovidové pandemie, pro mě to bylo naopak hodně hektické období. Na kancelářích jsme měli málo lidí. Byly tam nemoci, nařízené karantény, často chyběly ty nejzkušenější a za ně zaskakovaly nové zapisovatelky, které neměly potřebné zkušenosti. Tak jsem jim musela pomáhat a bývala tu po celý rok a půl snad v průměru deset hodin denně. I když jsme měli celkově snížený nápad, protože přicházelo méně věcí kvůli omezení provozu odvolacích soudů. Bylo třeba lidi i psychicky podpořit. Zvláště v samotném začátku pandemie se holky z kanceláří bály chodit do práce, aby se třeba cestou sem nenakazily. Tak i tohle jsem řešila.

Shodly jste se na tom, že práce u Nejvyššího soudu je akční, rozmanitá a proto Vás baví. Ono je to ale i o lidech okolo nás, že? Jaký máte vztah se soudci?

Libuše Habadová: Moc si považuji, že můžu denně spolupracovat se soudci Nejvyššího soudu. Samozřejmě se s některými znám už leta letující. Někteří už mi, bohužel, odchází do soudcovského důchodu, ale ti noví jsou taky velice příjemní, komunikace

a spolupráce s nimi je naprosto bez problému. Cítím z jejich strany, že i přes své postavení nás respektují.

Marcela Tomšíková: To můžu potvrdit a nesmírně si toho vážím. Té příjemné atmosféry, kterou soudci vytvářejí, i soudci-stážisté, kteří k nám přichází na stáž. Skvělá a kamarádská komunikace je také s jejich asistenty. S čímkoli za soudci přijdu, jsou vždy vstřícní a milí. Nikdy se mi nestalo, že by mě někdo z nich odbyl. Když jdu po chodbě soudu například unavená anebo něco právě řeším, a najednou potkám soudce, který empaticky vycítí, že je třeba mě povzbudit, popovídáme si, odlehčíme problém.

Libuše Habadová: Některé soudkyně a soudci, se kterými jsem za ty roky v přátelském vztahu, opravdu poznají, že nejsem zrovna ve své kůži a mají zájem... , pohovoří, potěší.

Upozorňoval jsem dopředu, že bych rád, abyste v rozhovoru zavzpomínaly na něco úsměvného z Vaší práce. Určitě nebylo těžké si vzpomenout.

Marcela Tomšíková: Podatelna mě jednou upozornila, když jsem přebírala nový spis, že uvnitř je nějaký zlatý prsten, možná prý předmět doličnický. Když jsem spis v kanceláři otevřela, skutečně tam prsten byl. Zlatý, snubní. Podle velikosti pánský, dokonce i s iniciály jména a tuším i datem svatby. Přemýšlela jsem, co s tím, protože součástí spisu prsten být neměl. Předpokládala jsem, že poslední, kdo se spisem manipuloval, byl někdo z nejmenovaného pražského soudu prvního stupně, odkud spis v balíku přišel. Zavolala jsem na soud, tam už o ztrátě prstenu věděli. Jeho nešťastný majitel, jeden z asistentů, totiž všude možně po budově prsten hledal a oslovil proto snad také všechny své kolegyně a kolegy. Nikoho vůbec nenapadlo, že prsten putoval se spisem do Brna. Majitel prstenu mi celý šťastný volal, že jsem mu, řečeno s nadsázkou, dala krásný dárek k svátku, který ten den tuším měl. Chtěl si pro prsten osobně přijet do Brna. Nakonec to nebylo třeba, protože následující den měl jeden z našich řidičů služební cestu do Prahy.

Libuše Habadová: Jedna z mých úsměvných historek vyplynula z činnosti, která nám dlouho nebyla moc příjemná. To je nahlížení do spisu, kdy advokáti nebo účastníci řízení dříve chodili nahlížet přímo do jednotlivých kanceláří. Teď máme za účelem nahlížení do spisu zřízenou speciální místnost v přízemí soudu a asistuje u toho i justiční stráž. V minulosti jsme na to bývaly na kancelářích samy. A stávalo se mi, že mě nahlížející zvali po pracovní době, že mě vezmou na kávu. Jeden pán dokonce odpoledne dlouho čekal před soudem, že si mě vyzvedne. Musela jsem domů ten den prchat přes dvůr (úsměv). S některými advokáty, kteří tady měli více věcí anebo chodili do jednoho spisu opakovaně, už jsme se opravdu dobře znali. To nebylo nic neobvyklého. Nepříjemné ale bylo, když si na nás někdo troufal a chtěl manipulovat se spisem. Jedna účastnice vzala třeba fixu a začala v dokumentech ve spisu

bez upozornění podtrhávat. A když jsem jí řekla, aby toho nechala, ještě mě okřikla, že ona to přece musí soudcům přesně podtrhat, aby viděli, jak mají rozhodnout. A že v tom bude zkratka pokračovat i přes moje upozornění. Tak i proto máme teď u nahlížení justiční stráž.

Dokážete si užít dovolenou? Kolik telefonátů denně řešíte na dovolených?

Marcela Tomšíková: Naštěstí máme nastavené zastupování, takže mohu požádat asistentky a asistenta pana předsedy kolegia, i vedoucí na kancelářích, aby mě zastoupili. A dokud „nehoří“, tak práci zvládnou sami anebo to složitější nechávají, až se vrátím. Volají tak spíše ti, co nevědí, že mám dovolenou, ale nestává se to často.

Libuše Habadová: No ale pak samozřejmě naši kolegové po návratu čekají s lístečky v rukou, co potřebují řešit. I proto jsem si zvykla brát si jen minimální počet dní, vícekrát do roka. Dovolená, která je výjimečně delší, než týden, je totiž doslova „dovolenu za trest“. To, co na ní načerpám, tak je během chvilky po návratu do práce pryč. Na stole a v počítači se totiž objeví tolik nových věcí, že opravdu je lepší odejít jen na den, dva či tři, třeba si prodloužit víkend. To si dokážu i užít.

Marcela Tomšíková: Co jsem dozorčí úřednicí, tak jsem neměla dovolenou delší než týden. Právě z důvodů, co říká Liba. A taky dost dobře si nejde vzít volno mezi Vánoce a Silvestrem. To jsem pravidelně v práci. Jednak na soud přichází spisy, které byly odeslány i před Vánoce, a taky se uzavírají ke konci roku různé statistiky. Od Nového roku pravidelně nabíhá nový rozvrh práce, podle kterého je třeba upravit například složení senátů v informačním systému, upravuje se organizace na kancelářích apod. Moje rodina už taky ví, že nemá cenu mě lákat na dovolenou nebo prodloužené víkendy na začátku měsíce. To je potřeba zpracovat statistiky, připravit návrhy na změny rozvrhu práce. To pak doma slýchám: „Mohli bychom jet... . No jo, máš ale statistiku.“

Libuše Habadová: To se přidávám. Začátky měsíce bývají nejhorší. To jdu do práce někdy i o víkend, abych na ty statistiky měla klid. Nevadí mi to. Díky mojí akční povaze dokážu zapnout, protože vím, že pak zase bude volněji. Snad. (úsměv)

Děkuji Vám za příjemné povídání. Protože vydáváme AEQUITAS před Vánoce, tak Vám přeji hezké, poklidné Vánoce, bohaté na krásné zážitky. A protože jsem se právě dověděl, že také letos žádná z Vás nebude v týdnu před Silvestrem chybět v práci, tak s přáním do nového roku s dovolením počkám, až se tady bezprostředně po Vánocích, jako tradičně, zase všichni potkáme.

Ptal se Petr Tomíček

Na fotografii jsou téměř všichni soudci Nejvyššího soudu a s nimi i soudci-stážisté. Oblékají se takto do taláru jen při mimořádné příležitosti. Třeba když soudí při veřejném zasedání, anebo když zasedá plénum. To se letos 10. listopadu sešlo po více než 4 letech. Soudci museli na plénu projednat změny Jednacího řádu Nejvyššího soudu.

NEJVYŠŠÍ SOUD SI PŘIPOMÍNÁ 30 LET SVÉ NOVODOBÉ EXISTENCE

Už za několik málo dnů vstoupíme do roku 2023. Pro Nejvyšší soud to je rok, kdy oslaví 30 let své novodobé existence a zároveň v září uplyne 30 let od opětovného návratu naší nejvyšší soudní instance z Prahy do Brna.

Chystáme-li se vzpomenout na začátky současného Nejvyššího soudu se sídlem v Brně, zřízeného k 1. lednu 1993, bude příhodné se v polistopadové historii vrátit až od ledna 1990, kdy se stal předsedou tehdejšího federálního Nejvyššího soudu ČSSR v Praze (od března 1990 Nejvyššího soudu ČSFR) JUDr. Otakar Motejl. Právě s ním je stěhování na Moravu, kde Nejvyšší soud předtím sídlil už od roku 1919 až do začátku 50. let minulého století, nedílně spojeno.

Pro mnohé je překvapením, vzpomeneme-li, že soudcem Nejvyššího soudu Československé federativní republiky byl Otakar Motejl krátce už v letech 1968 až 1970, jenže s nástupem normalizace musel tehdy brzy nuceně odejít, mj. proto, že byl v dané době jediným soudcem Nejvyššího soudu, který odmítal vstoupit do komunistické strany.

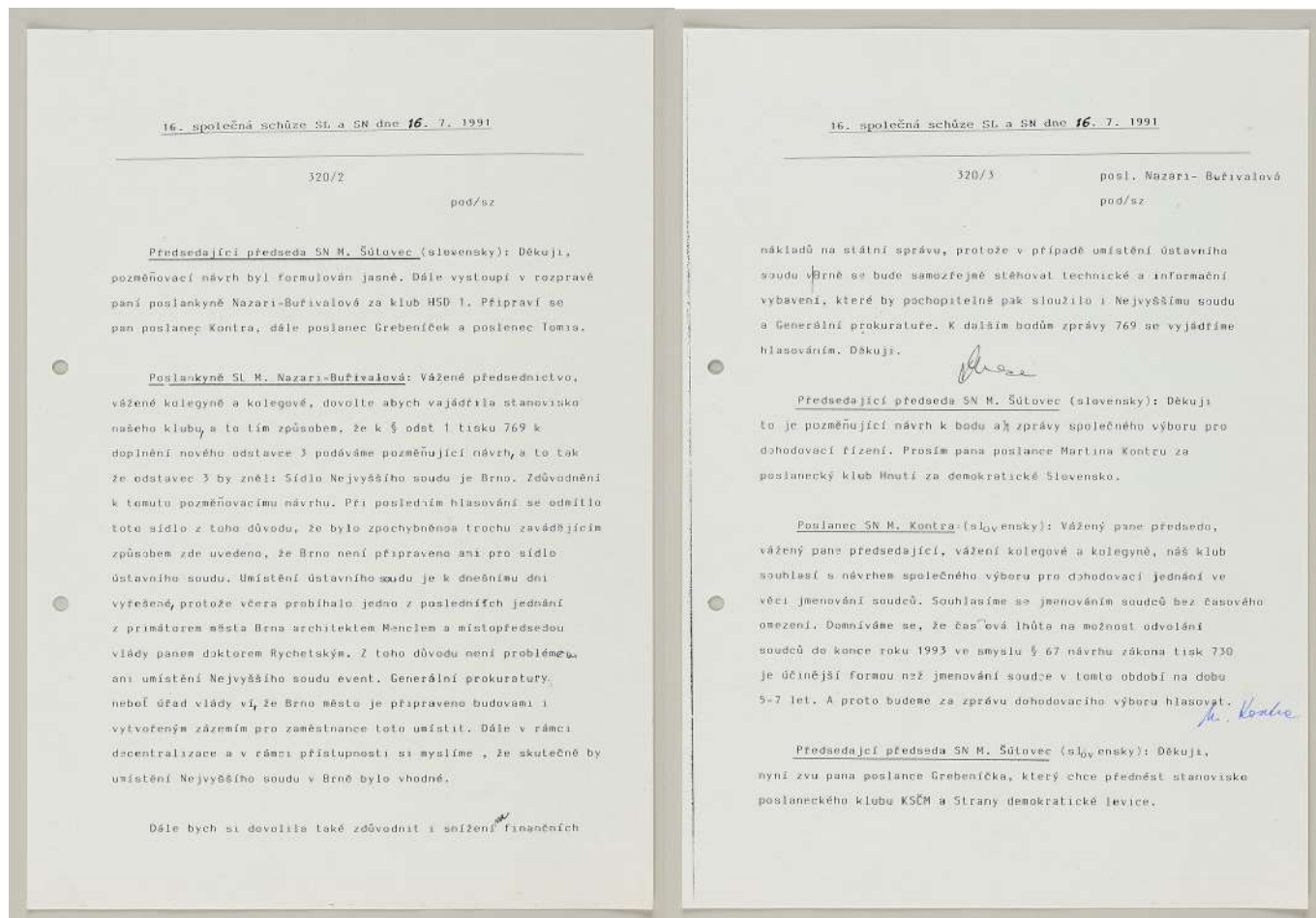

Otakar Motejl.

K 1. lednu 1993 se rozpadl společný stát Čechů a Slováků a spolu s tím zanikla i federální struktura soudnictví. Nejvyšší soud jako nástupce federálního Nejvyššího soudu ČSFR se z Prahy do Brna vracel postupně v průběhu roku 1993. Byla to poměrně složitá administrativní i logistická „operace“, která příhodně vyvrcholila stěhováním do současné budovy Nejvyššího soudu v Burešově ulici číslo 20 přesně 10. září 1993, v den jedenašedesátých narozenin předsedy Otakara Motejla.

Stěhování na Moravu nebylo přímým důsledkem rozpadu federace, jak se někdo může mylně domnívat, i když s rozpadem společného státu Čechů a Slováků, respektive se snahou o národnostní zviditelnění, mělo jistou spojitost. O návratu Nejvyššího soudu do Brna

se hovořilo už v roce 1990, o rok později dokonce došlo i na hlasování v Poslanecké sněmovně. Velmi významnou politickou sílu tehdy představovaly hlasy moravských poslanců, usilujících o zdůraznění významu Moravy a Slezska. Nebylo proto překvapením, že návrh na přesun federálního Nejvyššího soudu z Prahy do Brna předložila v červenci roku 1991 na 16. společné schůzi Sněmovny lidu a Sněmovny národů parlamentu poslankyně HSD-SMS (Hnutí za samosprávnou demokracii – Společnost pro Moravu a Slezsko) MUDr. Marta Nazari-Buřivalová. Někteří poslanci se tehdy domnívali, že podpořit takový návrh zároveň znamená podniknout další kroky k udržení společného státu se Slováký, kteří si stále více stěžovali na pragocentrismus. O posílení důležitosti svého města usilovalo rovněž také samotné vedení Brna, které opakovaně zdůrazňovalo ochotu bezúplatně pro potřeby Nejvyššího soudu poskytnout některou z městských budov. V Brně se už připravovalo zřízení Ústavního soudu, proč tedy na půdě Poslanecké sněmovny nenavrhnout také přesun Nejvyššího soudu do města, kde dříve tři desítky let působil? Návrh poslankyně Marty Nazari-Buřivalové ale tehdy ještě nezískal mezi poslanci potřebnou podporu.

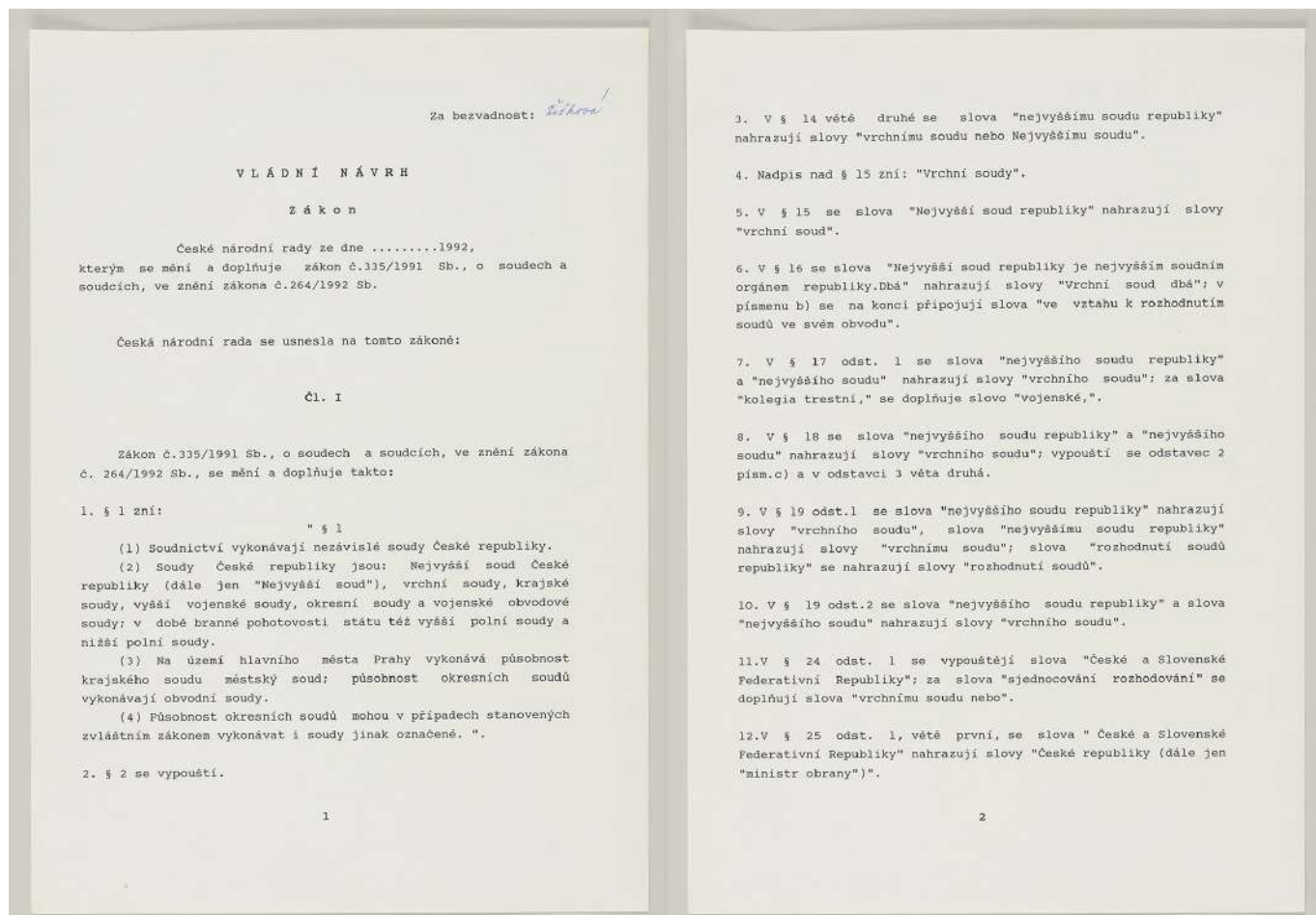

Autentický záznam návrhu poslankyně Marty Nazari – Buřivalové, předneseného na 16. společné schůzi Sněmovny lidu a Sněmovny národů Parlamentu ČSFR 16. července 1991.

Brno jako sídlo vrcholného orgánu obecné justice se však zhruba rok a půl po zmíněném hlasování poslanců definitivně objevilo v textu ustanovení § 33 odst. 1 zákona České národní rady č. 17/1993 Sb. Tento zákon měnil a doplňoval tehdejší zákon č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích, ve znění zákona č. 264/1992 Sb. Účinnosti nabyl od 1. ledna 1993. Ustanovení § 1 odst. 2 vyjmenovávalo jednotlivé soudní instance takto: „Soudy České republiky jsou: Nejvyšší soud České republiky (dále jen Nejvyšší soud), vrchní soudy; krajské soudy; vyšší vojenské soudy; okresní soudy a vojenské obvodové soudy; v době branné pohotovosti státu též vyšší polní soudy a nižší polní soudy“.

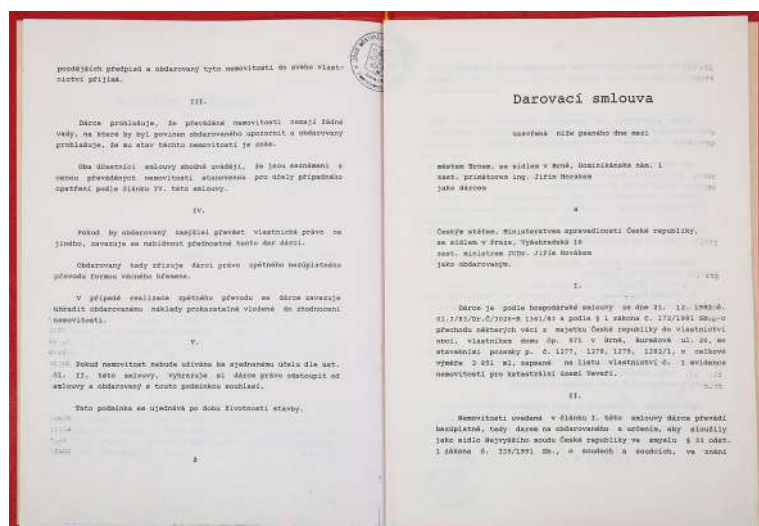
Citovaná novela označila Nejvyšší soud v Brně za faktického nástupce původního Nejvyššího soudu České a Slovenské federativní republiky, nástupcem republikového Nejvyššího soudu z předešlých let se pak stal Vrchní soud v Praze a pro moravské kraje se jím měl pak stát Vrchní soud v Olomouci, jehož vznik novela zákona o soudech a soudcích tehdy teprve jen předpokládala. Automaticky podle stejného klíče k jednotlivým soudům přecházeli od původních soudů československé federace i jejich soudci a zaměstnanci. Bylo to něco

výjimečného, neboť většinou se při rozpadu federace formovaly nové instituce České republiky z původních republikových orgánů, úřady federální se většinou tzv. rozpustily.

Vládní návrh zákona č. 335/1991 Sb., ustanovení týkající se Nejvyššího soudu a vrchních soudů.

Brněnský magistrát splnil svůj předchozí slib a daroval pro potřeby Nejvyššího soudu bezúplatně jednu ze svých budov, původní Všeobecný pensijní ústav v Burešově ulici, kde sídlí Nejvyšší soud dodnes. Smlouvu o bezúplatném převodu současného sídla Nejvyššího soudu z majetku města do vlastnictví Ministerstva spravedlnosti ČR tehdy za Brno podepsal primátor Ing. Jiří Horák.

Úvodní listy darovací smlouvy, kterou město Brno darovalo ministerstvu spravedlnosti budovu Nejvyššího soudu.

Přesunutí Nejvyššího soudu po desítkách let zpět do Brna nebylo v evropském kontextu nic mimořádného. V řadě zemí jsou nejvyšší soudní instituce umístěny mimo hlavní města a sídla vlády či parlamentu. Traduje se, že jsou takto lépe chráněny před politickými vlivy, respektive snahou politiků o zasahování do soudní nezávislosti.

Jednotlivá kolegia Nejvyššího soudu, tehdy oficiálně nazývaného Nejvyšší soud České republiky, se z Prahy-Pankráce, ze sídla současného Vrchního soudu, začala stěhovat na Moravu až v srpnu 1993, budova v Brně se krátce před tím pro potřeby soudu ještě rekonstruovala. Slavnostního otevření se zúčastnili 10. září 1993 tehdejší ministr spravedlnosti Jiří Novák a místopředseda vlády Jan Kalvoda.

Slavnostní otevření budovy Nejvyššího soudu ČR v Brně 10. září 1993: Předseda Nejvyššího soudu ČR Otakar Motejl a ministr spravedlnosti Jiří Novák.

Slavnostní otevření budovy Nejvyššího soudu ČR v Brně: Zleva vedoucí personálního oddělení Hana Pazderová, ministr spravedlnosti Jiří Novák a místopředseda vlády Jan Kalvoda.

Slavnostní otevření budovy Nejvyššího soudu ČR: Zleva ministr spravedlnosti Jiří Novák, předseda Nejvyššího soudu ČR Otakar Motejl, poslanec PS PČR Vladimír Šuman.

Původně se do Brna stěhovalo 13 soudců Nejvyššího soudu. Čtyři z trestního kolegia, čtyři z obchodního kolegia, pět soudců z kolegia občanskoprávního. Dřívější vojenské kolegium zaniklo koncem roku 1993 v souvislosti se zrušením vojenského soudnictví. Ještě v září, konkrétně 21. září 1993, navštívil nové sídlo Nejvyššího soudu v Brně poprvé také prezident Václav Havel. Celkem sem zavítal ve své funkci třikrát.

Knihu Václava Havla si nechávají podepsat předsedové senátů civilního kolegia Jiří Spáčil (uprostřed) a Petr Vojtek.

Na počátku své existence Nejvyšší soud České republiky v Brně disponoval pouze pravomocemi, které převzal od Nejvyššího soudu České a Slovenské federativní republiky, a tak převážnou část rozhodovací agendy, která dnes náleží Nejvyššímu soudu, vykonával Vrchní soud v Praze. S účinností od roku 1994 rozhodoval Nejvyšší soud na svém trestním úseku o vynětí z pravomoci orgánů činných v trestním řízení, dále rozhodoval spory o příslušnost mezi soudy, o odnětí a přikázání věci, o návrhu na vyloučení soudců z projednávání a rozhodování věci a o stížnosti proti rozhodnutí soudů o prodloužení vazby.

Ve věcech právního styku s cizinou příslušela Nejvyššímu soudu ČR agenda přezkumu rozhodnutí o přípustnosti vydání do ciziny, rozhodování o povolení průvozu pro účely řízení v cizině a rozhodování o uznání cizozemských trestních rozhodnutí. Až s účinností od 1. září 1995 bylo do výlučné působnosti Nejvyššího soudu ČR zařazeno rozhodování o stížnosti pro porušení zákona v trestních věcech. Do 31. srpna 1995 rozhodoval pouze o stížnostech pro porušení zákona proti rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, po tomto datu o všech stížnostech pro porušení zákona.

V civilních věcech byla do výlučné působnosti Nejvyššího soudu ČR zařazena agenda dovolání s účinností od 1. ledna 1996. Od vzniku samostatné České republiky rozhodoval Nejvyšší soud ČR na svém civilním úseku původně jen o dovoláních proti rozhodnutím Vrchního soudu v Praze, od roku 1996 projednává tento mimořádný opravný prostředek proti rozhodnutím krajských soudů a vrchních soudů v Praze a Olomouci. Teprve s touto změnou se stal Nejvyšší soud ČR vrcholem soudní soustavy, jak to předpokládá Ústava České republiky v hlavě čtvrté.

S rozšířením kompetencí Nejvyššího soudu ČR na konci roku 1995 a začátku roku 1996 došlo k výraznému navýšení počtu soudců, protože tyto legislativní změny znamenaly mnohonásobný nárůst nápadu věcí civilních i trestních. V roce 1996 tak pracovalo u Nejvyššího soudu v Brně už 20 soudců občanskoprávního kolegia, sedm soudců obchodního kolegia a 22 soudců v rámci kolegia trestního.

Fotografie soudců Nejvyššího soudu při slavnostní rozlučce s Otakarem Motejlem (červenec 1998).

V červenci 1998 odešel z vedení Nejvyššího soudu JUDr. Otakar Motejl, přesně 22. července 1998 jej ve funkci nahradila JUDr. Eliška Wagnerová, Ph.D. Otakar Motejl se v srpnu 1998 stal ministrem spravedlnosti.

Petr Tomíček

AEQUITAS

INTERNETOVÝ ČTVRTLETNÍK NEJVYŠŠÍHO SOUDU

Už v předchozím článku věnovaném Kolokviu Sítě předsedů nejvyšších soudů EU je na některých fotografiích zaznamenán nově otevřený Sál Františka Vázného, kde se 13. října 2022 akce zahajovala. Rekonstrukci sálu jsme se podrobněji věnovali v minulých číslech AEQUITAS. Aktuální fotografii z tohoto sálu, na které jsou vážení hosté Kolokvia, jsme tentokrát vybrali především díky videu, které Nejvyšší soud účastníkům prestižní mezinárodní akce v premiéře promítnul. Téměř čtvrthodinové video, s komentářem, který namluvil v angličtině místopředseda Nejvyššího soudu JUDr. Petr Šuk, vzniklo právě proto, aby seznámilo zástupce více než dvacítky prestižních justičních institucí z celé Evropy s činností Nejvyššího soudu, s jeho vedením, kompetencemi i historií. A protože je škoda, aby se videoprezentace promítla jen jednou a pak natrvalo založila do archivu, přestříhali jsme ji a v před několika dny umístili na web Nejvyššího soudu, na jeho anglicky psané stránky. Aby se zkrátka mohli podívat všichni.

https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/mistop.html?Open&area=About%20the%20Court&grp=Video%20Presentation&lng=EN

Už příští rok vznikne obdobné video v českém jazyce. A slibujeme i další tematická videa, třeba také tiskové zprávy ve formě videí, protože se nám to zdá jako dobrý nápad.

ČTVRTLETNÍK NEJVYŠŠÍHO SOUDU - 4/2022

Verze: elektronická, formát PDF

Redakce: Mgr. Petr Tomíček – vedoucí redaktor, Mgr. Aleš Pavel, Bc. Monika Němcová, Mgr. Václav Vlček

Fotografie:

Mgr. Petr Tomíček, archiv Nejvyššího soudu, Ing. Jiří Sláma, Aleš Ležatka, Adam Faik, Ing. Roman Krupica

Redakční rada:

předseda redakční rady JUDr. Petr Angyalossy, Ph.D., JUDr. Petr Šuk, JUDr. Jan Eliáš, Ph.D., JUDr. František Púry, Ph.D.

Grafické zpracování: Dominik Martin

Registrace: AEQUITAS ISSN 2570-572